

Kedves Testvérek!

Az imádságról szóló igehirdetés sorozatunkban a Máté evangéliuma 6. fejezetére figyelünk, a Hegyi Beszédben Jézus itt tanít az imádságról. Két vasárnap most az első két tanítás lesz velünk (belső szobában imádkozás és a bőbeszédűség elkerülése), utána nagypénteken arról lesz szó, hogyan imádkozik Jézus a kereszten és húsvét vasárnap indul a „Mi Atyánk”.

Textus: „Amikor imádkoztok, ne legyetek olyanok, mint a képmutatók, akik szeretnek a zsinagógákban és az utcákon megállva imádkozni, hogy lássák őket az emberek. Bizony mondom nektek: megkapják jutalmukat. Te pedig amikor imádkozol, menj be a belső szobádba, és ajtódat bezárva imádkozzál Atyáddal, aki rejtve van; a te Atyád pedig, aki látja, amit titokban teszel, megjutalmaz majd téged.” Mt 6, 5-6

Milyen jó, amikor Jézus ilyen nyíltan beszél és megfoghatóan: mit igen és mit nem? Mit tegyünk és mit ne? Elsőre talán szeretjük az ilyen bibliai szakaszokat, de valójában nem vagyunk könnyebb helyzetben, mert nagyon kellemetlen dolgokra mutat rá ebben is az Úr. De ki az közülünk, aki nem volt még életében képmutató? És ki az, aki ne érezte már magát kellemetlenül emiatt, nem szégyellte magát, mikor ebben lelepleződött? Persze lehet, hogy okkal tetted, mert be akartál vágódni valaki előtt, vagy meg akartad úszni a számonkérést, esetleg nem tartottál ott önreflexióban, önismeretben, hogy leleplezd saját magad előtt is, hogy most ez képmutatás. Sokszor utólag jövünk rá, hogy valami képmutatás volt. Fontos feltenni a kérdést és megértenünk: mitől fosztott meg - vagy épp védett meg téged ez a viselkedés? Jézus így kezdi: amikor imádkoztok. Ez azt jelenti, hogy imádkozunk, tehát megharcoltuk az előző vasárnap kérdését: miért imádkozunk, miért kérünk. Végül is ez már egy jó állapot – gondolhatnánk, legalább imádkozunk. Pedig itt leleplezik ránk a kegyességünk, hitünk gyakorlásának egyik legnagyobb veszélye, a képmutatás.

I. Mit leleplez le Jézus?

Jézus a kétféle imádság indítékait és jutalmát is szembe állítja egymással. Előttünk van egy helytelen és egy helyes útnak a felvázolása.

1. Mi a képmutatás?

A szó a görögben azt jelenti: valaki, aki színlel, szerepet játszik. A maszk, amit a görög színészek is hordtak játék közben, eltakarta igazi arcukat. Tetteti magát valamilyennek, amilyen valójában nem ő. Jézus itt elsősorban a korabeli vallásos kegyességet vonja kritika alá: azokat, akik a törvény megtartásában, az Isten iránti engedelmségben váltak képmutatóvá. Elhitték, hogy meg tudják tartani, de valójában annak karikatúrájává váltak, amit Isten gondol igazi kegyességről, az imádságról. Jézus ritkán nevez képmutatónak bárkit is, de a farizeusi kegyességben megmutatkozik az, ami mindenkit megkísért: kifelé élni, a látszatnak élni, mások tetszését keresni olyan dolgokban, amiben Istennek kellene tetszeni és az Ő akaratát keresni. De hogyan válik valaki képmutatóvá – merül fel a kérdés. Számátalan dolog közre játszhat ebben: a külső elvárásoknak való megfelelni akarás, az önbecsapás, hogy ez által jobb emberré válhatunk, de az is, hogy azt éljük meg: a környezetünk nem tudja elviselni a valóságot, az őszinteséget. A képmutató ima az emberekért van: hogy lássák őket. Aki az utcán imádkozik: az gyönyörködik abban a csodálatban, ámulatban, amit viselkedése kivált. A képmutató elveszi Istentől a dicsőséget és saját dicsőségére fordítja. Minden képmutató cselekedet sajátja: a természetellenesség. Ez pedig nagyon rossz bizonyosság a külvilág számára: a hit és annak megélése alapvetően nem természetellenes, sőt, a legtermészetesebb dolog: visszatérés a teremtettségi állapothoz, a teremtőhöz, az Atyához. Persze egy Istentől elfordult világban, ahol a bűnös, az Istentől elszakadt lett a természetes, természetellenesnek hathat Isten dicsőítése: nem ebben az értelemben használom ezt a kifejezést, hanem abban, hogy a mindennapi élethez képest elkülönül és zárványt képez a mindennapok eseményeiben. Gondoljuk csak el magát a helyzetet: az utcákon imádkozót ki kellett kerülni, sőt, hátráltatta akár az ottani életet, elvonta a figyelmet: ez nem az élet természetes része.

2. Belső szoba

Jézus a személyes imádság legfontosabb terének a belső szobát határozza meg. A helyet, ami az utcákon és zsinagóga nyilvános tereinek az ellentéte. A hely, ahol senki sem lát, csak mennyei Atyád. A belső szoba a sötét fészker: az egyetlen bezárható rész a palesztinai házakban. Ez a kincsek tárolásának helye is lehetett, pont a zárhatósága miatt. Szép szimbolikus értelme is lehet ennek: a belső szobában kincs van! Mi történik a belső szobában a képmutatóval, amit Jézus használ? Nem más, mind a valódi találkozás Istennel. Az, amiről az imádság szól valójában. Fontos azonban, hogy az nem a bensőnkben való találkozást jelenti, hanem a nyilvánosság kizárását. A Biblia nem beszél arról, hogy az imádság a benned lévő Istennel való találkozást jelenti: az imádság nem befelé figyelés, hanem kifelé: a keresztyén ember Istent mindig kívülről érkezőnek éli meg – még akkor is, ha érzi a szívében a békességet, vagy Isten jelenlétének a gyümölcseit. És természetesen a belső szobában való imádságból sem lehet törvény: nem azt jelenti, hogy a képmutatás elkerülése miatt a nyilvánosság mindenféle formáját el kell kerülni: Jézus nem a közös istentiszteletet vagy a gyülekezeti imádságot törli el ezzel. Meg lesz a helye a közösségnek is, hiszen pár vers múlva Jézus arról tanít, hogyan imádkozzunk (Mi Atyánk).

3. „Rejtve van”

Még egy pillanatra maradjunk ennél a képnél: a belső szobában a találkozásban Istennel magával találkozik az ember, aki „rejtve van”. Ez két dolgot is jelenthet: egyrészt Istennel ott a rejtőkben lehet találkozni, valójában Ő rejtőkben lévő kincs: a külvilágnak és a saját rossz motivációknak a kiiktatásával a bensőségességben lehet kapcsolódni Istennel. Másrészt a Szentírás tud arról, hogy Isten maga rejtőzködő. „Bizony, te rejtőzködő Isten vagy, Izráel Istene, szabadító!” (Ézs 45,15) – azaz Isten nem olyan, mint a kézzel fogható bálványok, keresni kell Őt. Kutatni kell a vele való kapcsolódást és miközben kijelenti magát, Krisztusban emberré lesz, a Lélek által közel jön, mégis engedi magát keresni.

4. A jutalom

Lépünk tovább a Jézus által használt képben és értsük meg, hogy mi a jutalom? Jézus szavai szerint mindkét viselkedésnek megvan a jutalma. A képmutató is „jöllakik”: a visszajelzésekből, a csodálatból, az ámulatból, mert meg fogják bámulni, beszélni fognak róla. A képmutató erősen függ a visszajelzésektől, mert alapvetően ebből meríti identitását, létjogosultságát. S ezen a ponton meg kell állnunk és kiterjeszteni ezt a képet: nemcsak az extrovertált, színpadiasan viselkedő embereket fenyegeti a képmutatást. Lehet ezt csendesen is csinálni, passzívan látványosan szenvedni, sokféleképpen lehet képmutató módon élni: mást mutatni, mint ami van. Azt, ami által figyelnek rám és abból tudom szívni az életenergiát: a figyelmet a fontosságot, a törődést. A képmutató végletesen függ a visszajelzésektől: ebből meríti identitását, létjogosultságát. Az az ember viszont, aki szembesült saját képmutatásával és meg tudja haladni önmagát azáltal, hogy nem ad teret neki és máshogyan keresi Istent: az találkozik vele és meg is kapja a legnagyobb jutalmat: a gyermekség, az „Isten gyermekének lenni” identitását. „Isten gyermeke vagyok!” – kiálthat fel az ember. „Van Atyám, aki szeret és aki törődik velem. Csak tőle függök és nem emberi visszajelzésektől és csodálattól.” A szabad ember egyedül Istentől függ – de nem válik arrogánssá: felismeri, hogy több gyermeke is van Istennek, akikhez kapcsolódhat.

Az igazi belső szabadság ez: van legalább egy kapcsolat az életben, ahol nincs szükség maszkokra, ahol lehet az, ami van. Ahol maszkok helyett „fedetlen arccal” szemlélhetjük Krisztust, ahogy Pál fogalmaz:

„Az Úr pedig a Lélek, és ahol az Úr Lelke, ott a szabadság. Mi pedig, miközben fedetlen arccal, mint egy tükörben szemléljük az Úr dicsőségét mindnyájan, ugyanarra a képre formálódunk át az Úr Lelke által dicsőségre.” /2Kor 3, 17-18/

5. Mindezt Jézus mondja: aki azért jött, hogy lehessen kapcsolódni Istenhez

Ne feledjük, hogy ezeket a szavakat Jézus mondja az Őt hallgatóknak: Ő maga, aki által ez a kapcsolódás lehetséges és aki helyreállítani jött az Istentől eltávolodott embert. A képmutatás Jézus szavainak fényében elválaszt: Istentől és emberektől. Ezt az elválasztottságot jött helyreállítani Jézus. Istent nem lehet becsapni, ha embereket meg is lehet téveszteni. Jézus azonban azért jött, hogy az ember ne éljen többé hazugságban, önbecsapásban.

II. Mi a felelősségünk?

1. Szembesülés saját képmutatásunkkal és megtérés

A fentiekén túl szembesülnünk kell Isten előtt, hogy a képmutatásban van valami rendkívül lenéző is. *A törvényes kegyesek tüntettek azzal, hogy bárhol érte őket az imádkozás előírt időszaka, tüntetően felvették az imádság pózát. Ezzel ugyan kivívták a tömeg bámulatát, de az ő szívükben az Istennel való találkozás vágyát elnyomta az imádkozást elhanyagoló „csöcselék” iránti megvetés.* Vizsgáljuk meg Isten előtt, hogy a Tőle kapott ajándékok, az Ő irgalma, kegyelme, jósága nem vált-e oly módon a részünké, hogy azok miatt lenézünk másokat és tényleg többnek tartjuk magunkat náluk? Meg kell vizsgálni azt is, hogy nem válik-e az imádság eszközzé? A farizeusi kegyesség (más történetben használt és szintén Jézus által megítélt) másik sajátossága, mikor a vámszedőhöz képest felül pozicionálja magát és akár üzen is az imádság által a másik embernek: én nem vagyok olyan, mint te. Az imádság válhat a kontroll eszközévé, jobb esetben tanácsadássá, saját gondolataink megosztásává egy témában. Összességében elmondható, hogy az ima akkor nem válik képmutatóvá, ha Jézusra néz.

2. Szembesülés azzal, mikor és hogyan tápláljuk más képmutatását

Fel kell tennünk azt is a kérdést, hogy milyen módon táplálunk mi magunk olyan működéseket, amik nem jók: mikor vagyunk mi a „csodáló” oldalon. Ezzel nem segítjük a másik működését. A képmutató módon élő ember változását segítheti, ha nő a frusztráció, mivel nincs „közönség”. Azaz, ha nincs csodáló, akkor nem lesz „üzemanyag” és talán másféle viselkedésre, önvizsgálatra indíthatja az embert. Ez lehet a közösségi felelősségünk egymás felé: a másikat úgy csodálni, felemelni nem érdemes, ami nem segíti a lelki növekedést. A szeretet kifejezésére és a visszajelzésekre nagy szükség van, de a szeretet szimmetrikus ellentétben a csodálattal.

3. Az egyéni imádság gyakorlása: bemenni a belső szobába!

Végül arra hívlak titeket, drága testvéreim, hogy ahogy az elmúlt alkalommal beszéltünk arról, hogy ne beszéljünk az imáról, hanem gyakoroljuk: menjetek hát be, menjünk be együtt a belső szobába és gyakoroljuk a személyes imádságot. Csodáljuk és magasztaljuk azt, aki ezen a világon egyedül méltó rá: a Szentháromság Istent. Az Atyát, aki által megingathatatlan identitásunk és biztonságunk lehet. A Fiút, aki értünk is szenvedett a kereszten, meghalt és feltámadt, hogy megváltson minden bűnünkből. És a Szentlelket, aki kiárad ma is közöttünk és meggyőz arról, hogy nem érdemes más forrásból merítenünk azt, kik vagyunk, egyedül csak Belőle.